

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an 2 fl.
Pe o jumătate de an 1 „
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu
și la toate birourile filiale de abonament.

Apare în fiecare Duminică

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada
Măcelarilor nr. 21).

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.,
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

SĚLBATECII DIN ORADEA-MARE.

Dela anul 1848 încoace, de când Ungurii rebeli dădeau foc ziua n'ameaza mare satelor românești și-i spânzura pe Români unde-i prindea, nici chiar în Țeara-Ungurească nu s'au întemplat sĚlbăteicii mai mari ca cele-ce s'au întemplat în noaptea de 26 Iulie în Turda, car' acum altele și mai grozave în Oradea-mare în noaptea de 9 August.

Același soi de oameni ca și în Turda: necăpătuții, mișei și tot felul de prăpădiți, cu un cuvânt gunoiul orașului, au dat năvală asupra palatului episcopesc român, asupra bisericilor române și asupra tuturor Românilor din oraș, spărgând nu numai ferestri și uși, dar' tot ce le-a stat în cale. 'L-ar fi omorît, fără îndoială, cu ciomege și petri, chiar și pe episcopul Pavel, dacă norocul nu-l ținea încă la scalde, unde era dus, și de unde Ungurii crezuseră că s'a întors în seara când au năvălit asupra locuinței sale.

Lucrul e lămurit: Ungurii vor să ne nimicească.

Spunem aceasta nu cu frică nici îngrijați de soarta poporului român. Sântem noi mult mai tari, decât să ne poată sdrobi asemenea oameni mârșavi. Ci o spunem, încă odată, îngrijați de pacea ce ar trebui să domnească printre neamurile din statul ungar, pace care este primejdută de o mână de mișei, care ar trebui ori viriți în pușcărie, ori duși toți la casa de nebuni.

Lăsăm să urmeze aci înștiințările ce a primit »Tribuna« despre această mai nouă sĚlbătecie ungurească:

Abia s'a sĚvrșit barbaria făcută de ceata bașibozucilor dela Turda, și eată că astăzi ear' putem vesti o astfel de barbarie făptuită la Oradea-mare, în seara zilei de 28 Iulie a. c. (9 August n. a. c.).

Ceata turbaților, așa se vede, își simte perirea, și în aceste momente sĚvrșesc astfel de fapte condamnabile, care numai spre rușine servese Europei întregi.

N'am puterea, ca să descriu această faptă miserabilă, dar' nici n'am pană de fer, cu care să pot infiera fapta comisă.

Acolo e lumea cultă, acolo e opiniunea publică, judece aceea! Europa întregă va vedea, că aici, în mijlocul ei, locuște un popor care nici-decum nu voește a primi cultura modernă, care și astăzi, ca pe timpul Tata-rilor, numai prin demolarea, devastarea ca-

selor și locuințelor, prin cele mai murdare fapte voesc ca să se susțină.

O astfel de faptă murdară au sĚvrșit vandalii dela Oradea-mare sub scutul și apărarea poliției, folosindu-se de ocaziunea binevenită, când miliția era dusă în satele vecine la exerciții de noapte.

Prilej la această turbare, la acest vandalism a dat marea turburare și neplăcere, ce s'a stîrnit în miserabili vandali prin serioarea fulminantă a unui preot slab de ânger, a lui Pituk Béla, care într'o cărticică pe cât de slabă, pe atât de murdară, atacă persoana I. P. S. Sale episcopului Mihai Pavel, ba atacă întreaga diecesă, zicând că clerul întreg se compune din daco-olăhok, și că cu toții gravitează spre Ligă.

Turbarea, sângele asiatic, cavalerismul de sub poalele muntelui Himalaia, n'au așteptat nici un moment, ci și-au vĚrsat veninul.

Cei mai înverșunați conducători au fost însuși Sipos, inspectorul regesc, acest monstru pentru Români, apoi niște jurnaliști jidano-maghiari și anume: Sa ss, un Jidan echt; Fejér (alias Fächer), învățător ort. jidan, Lázár, Jidan ș. c. l. Tot între acești voinici ai secolului al XIX-lea a fost și binemeritul Bertsey, curelar, un simplu măiestru, căruia să-i fie rușine, că părinții lui au fost Români, cu numele Bercan, dar' fiindcă s'a făcut Ungur, astăzi e președinte pe la câte toate societăți ungurești. Toți aceștia erau sub scutul poliției în birje, care erau totodată încărcate și de petri.

Mulțimea — aproape la 1000 — s'a adunat pe la oarele 8 seara în piața mică (lângă statua Sf. Ladislau); la 9 oare, când deja erau la spate poliștii, și știau că sânt asigurați, au început a cânta »Kossuth nota«, apoi a sbiera, fluiera; strigau »abzug a gazemberel« (jos cu miserabilul) la adresa episcopului, »vad oláh«, »boeskor« »le a hazadrólval«, »karika az orrukra« (Valah sĚlbatec, opincă, jos cu trădătorii de patrie, belciug de nasul lor!) și câte toate, apoi cu bolovani în greutate de 3—4 chlgr. au început a arunca asupra reședinței astfel, încât nici din lemnul ferestrilor n'a rămas nimic.

Aceasta a ținut vre-o 10 minute. De acolo s'au dus la canonicii Kővary, Sarkady, la avocatul Zigre, la școala română gr.-cat., la preotul Mărcuș, și ce e mai mult, au năvălit și asupra sîntei biserici, și au spart ferestrele și acolo!

Este aici simț? Este aici cât de puțin semn de cultură? Într'adevăr, înzadar au stat 1000 de ani în Europa. Rușine asupra lor! N'a fost destul, că au spart la biserică gr.-cat. ferestrele, ci au venit și la cea

ortodoxă. De acolo tot între strigăte, sbierături sĚlbatică, șuerături, de cugetai că ești între bestii infernale, tumultul și-a luat drumul spre seminarul român, unde nu era nimenea afară de portar. Acolo earăși au sdrobot tot. Ferestrele le-au tras jos, și unii s'au și băgat pe fereastră în lăuntru. Tot la seminar au spart și poarta. A fost un jaf adevărat, o icoană fidelă de pe timpul vandalilor. Dela seminar au năvălit asupra caselor (lor advocați Dr. Duma, unde n'au lăsat nici urmă de fereastră, Dr. Papp Coriolan, unde pe lungă »abzuguri« mai strigau: »most menj Szebenbe« (acum du-te la Sibiu)

De aici s'au dus la locuința avocatului Dr. Kiss, unde însă stăpânul casei a pușcat din revolver, strigând mulțimii, că dacă nu se vor retrage, mai pușcă, apoi la locuința redactorului Ardelean, unde earăși și-au arĚtat vitejia. E de însemnat, că în toate locurile erau dimpreună cu cei mai mari în frunte. Ca focul lor turbat să se vadă în toată golăteaa, s'au auzit strigăte, că: »menjünk Budapesthez!« (SĚ mergem la Buna!)

Toți mergeau la venerabilul avocat Dr. Buna, unde încă și spaleturile le-au sdrobot, ba încă și firma advocațială au rupt-o de pe perete; toate mobilele sânt sdrobite, încât n'a rămas nici un scaun cum se cade.

Au mai spart la avocatul Erdélyi, la consistorul ortodox, la locuința vicarului Goldiș, la fundațiunea »Zsiga«, de unde, intrând pe fereastră, au și furat lepedeele și periaele studenților. La părintele Mihuț nu numai că au spart ferestrele, ci au smuls din pământ și gardul ce era înaintea casei.

Toate acestea le-au făcut în restimpul dela 9—12 oare seara.

Poliția a fost informată de cătră secretarul episcopului, și căpitanul Rimler i-a promis, că va avea el grije. Când colo ce să vezi? Poliția a pactat cu ei, și astfel puteau ca să sĚvrșească acea faptă, care e nu numai spre rușinea Ungariei, ci a tuturor popoarelor civilizate.

Căpitanul poliției, ca să scape de nevoi, a trimis abia la 11 oare noaptea după compania rămasă în cetate; tot pe timpul acela a trimis și după miliție. Dar' atunci putea trimite după ori-cine, că atunci deja Oradea-mare era schimbată într'un oraș de al sĚlbaticilor din fundul Asiei.

Paguba cauzată Românilor e aproape de 50.000 fl.

Așa sĚlbăteicii nu s'au mai sĚvrșit. N'a fost destul, că au devastat locuințele Românilor, ci au năvălit încă și asupra locuinței

preotului rutean Ditz, apoi asupra locuinței judeului dela tribunal Nestor ș. c. l. și erau acuși să meargă și în V.-Velențe la biserică și școala rom. ort. de acolo, și la veteranul preot Neteu, care e trecut peste 80 de ani, dar' din întâmplare 'i-au împedecat militarii, care veniseră dela exercițiul de noapte.

Rușine asupra lor, rușine asupra conducătorilor lor. Judece Europa întreagă despre această faptă scandalisătoare.

Noi, Românii, atât de aici, cât și din provincie, nu ne vom înfricoșa, ci cu atât mai virtos ne vom lupta pentru câștigarea drepturilor noastre sfinte. Noi luptăm pentru scopuri nobile, dar' și cu arme nobile, vrednice de o națiune din secolul al XIX-lea.

Nu ne vor înfricoșa ei pe noi prin astfel de scandaluri, ci din contră ne însuflețim, căci cu astfel de ocazii se vede slăbiciunea, ear' în noi se întărește credința, că avem să fim învingători.

Înainte numai! Sus e D-zeul cel sfânt, acolo, și în-aceia avem speranță! El ne va ajuta, că noi nu mergem să dăm în casa lui, cum au făcut aceasta vandalii dela Oradea-mare.

E, fără îndoială, mare puterea dumnezească. Ea apără pe cei slabi și răsplătește pe cei care în nelegiuiri se scaldă.

Omul este dator însă a se apăra și el, când vede primejdia.

E dator s'o facă aceasta mai ales o națiune, care deși e tare și pe partea ei are dreptatea, totuși batjocorită este de niște oameni, care nu sunt cu nimic mai buni, decât tâlharii ce îți es în drum, ear' când vine potera, se ascund.

Peste neamul nostru românesc au dat năvală asemenea tâlhari.

Trebue să ne apărăm.

Venzătorii de țeară.

De când ne aflăm în luptă cu Ungurii, ei ne-au învinovățit într'una, că ținem cu Muscalii, că toate ale noastre mișcări naționale nu sunt isvorite din cuget curat, ci am fi numai niște unelte oarbe ale

Împăratului rusesc. Ziceau spre pildă, că și la Viena deputațiunea română s'a dus cu *Memorandul* pe cheltueala Rușilor, și nu mai departe decât zilele trecute, cu prilejul ținerii *conferenței naționale*, foile maghiare au trimbițat că facem conferența din porunca și cu banii Țarului (împăratului rusesc).

Cu un cuvânt simbriașii dela foile ungurești se trudiau a împrieteni lumea cu gândul, că noi suntem un popor mișel, care ne lăsăm a fi duși nu de dorințele și trebuințele adevărate ale națiunii române, ci de dușmanii neamului nostru, pentru-că azi ori-ce Român cu carte știe, că cei mai mari dușmani ai neamului românesc sunt Muscalii! ei au rupt din trupul Țării-Românești frumoasa *Basarabie*, ai cărei locuitori români gem acum în jugul rusesc întocmai ca noi sub cel unguresc.

Și s'a găsit lume destulă, care se creadă păcătoșiile ungurești. A trebuit o muncă stăruitoare din partea bărbaților nostri luminați, până se-'i desmintă pe Unguri.

Ceea-ce n'ar fi putut să facă însă Românii, ori-cât de mult 'și-ar fi dat silința: *se-'i arete pe Unguri împrieteniți cu Muscalii*, se-'i arete pe ei ca *adevărați venzătorii de țeară*, — au făcut-o acum înșiși Ungurii.

Eată cum:

„*Pesti Napló*“, foaia magnaților unguri, în numărul seu dela 10 August aduce o dare de seamă (scrisă în taină) a unui *Rimler* Gyula. Aici se arată cum acest Ungur, de naștere din *Ciaba*, chiar pe când era slujbaş înalt la Curtea împărătească, ținea cu Kossuth și *din însărcinarea deputaților* kossuthiști a umblat prin Rusia, unde a căutat să câștige pe căpeteniile Rușilor pentru *încheierea unei prietenii strânse între Unguri și Ruși*. Aceasta cu ținta, ca după-ce se va fi alăturat acestui prieteneșug și Francezii,

să lupte apoi împreună pentru spargerea așa zisei întreitiei prietenie (dintre *împărăția noastră* austro-ungară, cu Germania și Italia), *prietenie care s'a făcut în vederea păstrării păcii europene*.

Numitul Rimler a și câștigat mulți domni mari, chiar ministri, pentru întruparea acestui plan.

Acum însă, că darea de seamă despre isprava lui a eșit la lumină, încât o cunoaște toată lumea, căpeteniile deputaților kossuthiști, fiindu-le rușine de mârșavul lor gând, se lapedă de Rimler.

Tot „*Pesti Napló*“ publică însă alte documente, mărturisiri ale deputatului kossuthist *Pázmándy*, care recunoaște că a vorbit cu *Rimler* despre chipul cum ar trebui să câștige prietenia Muscalilor; recunoaște că pentru acest sfârșit a intrat în legătură cu deputatul francez *Pichon*, care 'i-a făcut apoi lui Rimler intrare pe la oamenii însemnați ruși. Mai mult încă: recunoaște că *Pichon* a venit și la Budapesta, unde deputații kossuthiști, vre-o 40 la număr, 'l-au primit cu mare cinste și bucurie, ba *Pichon* a făcut cunoștință chiar cu primul ministru unguresc de atunci, cu *Szapáry* și cu căpetenia magnaților unguri, cu *Apponyi*.

E lămurit deci, că Ungurii au avut de gând să se dee cu Muscalii, numai ca doborând pe Nemți și Italiani, să poată întemeia cu vremea aici o *crăie de sine stătătoare ungurească*, cum au vrut să facă și la 1848, pentru-ca astfel să ne poată și mai în tignă sugruma pe noi, naționalitățile din această nefericită țeară.

Orbi cum sunt și bătuti la cap, nu s'au gândit că Francezii și Muscalii biruind odată pe cele trei împărății împrietenate acuma, cei dintăiu care ar fi mistuiți ar fi tot ei, Ungurii, căci după-ce Muscalii s'ar fi făcut stăpâni aici în răsăritul Europei, nici douăzeci-și-patru de oare nu ar fi răbdat crăia ungurească, ci ar fi cuprins-o, cum au făcut la 1878,

FOIA.

MARTIRULUI DR. VASILIE LUCACIU.

Cântă-o mierlă prin păduri,
Robu-i Lucaciu la Unguri,
Pentru sfânta dreptate,
Căci noi n'avem din ea parte!

Nu fi mierlă supărată,
Nu-i robia ne 'ncetată.
Vine-o d'albă primăvară
Fi-va Lucaciu liber eară!

Nu suspina înzadar,
Du-'mi-te pân' la Sătmar,
Unde-i Lucaciu la 'nchisoare
Nu vede nici cer, nici soare.

Du-te și te pune 'ndată
La fereastra-'i încuiată,
Și-'i spune închinăciune
Dela 'ntreaga națiune.

Spune-'i multă voe bună
Și că-'i împletim cunună,
O cunună 'n trei colori
Din mai multe d'albe flori!

Că el bine s'a luptat,
Ca Român înflăcărat,
Pentru țeară și națiune
A pretins el multe bune!

Spune-'i, mierlă dragă, spune,
Dela 'ntreaga sa națiune,
Că noi cu toți îl iubim,
Pentru el în foc sărim.

Fi-va Lucaciu liber eară,
Pentru noi în astă țeară,
Până-i viu nu-'l părăsim
Mai bine toți ne jertfim!

Șistaroveț, 15/27 Iulie 1893.

George Bocu,*
învățător.

*) Bravul învățător a scris această poezie cu câteva zile numai înainte de moartea sa.

Domnului Nicolae Onciu, învățător.

Răspuns la poezia

„Cătră plugarii“.

Noi plugarii de prin sate
Din orașe, din cetate
Toți câți „Români“ ne numim
Mulțumindu-'ți îți grăim:
Să trăești învățător
Lumina unui popor!
Să trăești și tu mulți ani
Ne atacat de dușmani.
Cu bine, cu sănătate
Să ne 'nveți copiii carte,
Mintea să li-o luminezi
Și astfel se-'i ușurezi,
Că de-acum în viitor
Să le fie mai ușor,
Când vor veni vremuri grele
A se apăra de ele.

Ci chiar voi cesti învățați
Nouă sfaturi să ne dați,
Căci voi știți toate mai bine
A face cum se cuvine.
Chiar voi să ne spuneti cum
Să ne punem noi în drum,

când după-*ce cu ajutorul Românilor* au bătut pe Turci, în semn de răsplată li-a luat tot dela Români un colț de țeară, *Basarabia*, după-cum am mai spus.

Caută ei, ce-i drept, să se spele acum, să spună că Ungurii uresc pe Muscali, că nu vor ține nici-odată cu ei. Zadarnic însă, ce e scris, scris rămâne. Sânt dovezi că ei au căutat prietenia Muscalilor, că au vrut să se vîndă Muscalilor.

Adevărații vînzători de țeară ei sânt deci și gura să nu 'și-o mai deschidă a clevei în contra noastră!

Foile ungurești

despre

SĚLBĂTECILE DIN ORADEA-MARE.

Adevărații și cei mai mari vinovați pentru sĚlbătecile dela Oradea mare sânt cei care scriu în foile ungurești.

Atât sânt de fioroși acesti pĚcătoși, încât nu se mulțumesc cu aceea că sparg casele și bisericile Românilor, ci vor moartea noastră.

Ascultați cum scrie de pildă »*Arad és Vidéke*« dela 11 August:

„... apoi, *Exceleța Voastră domnule episcop, atîta nu e destul că bunii patrioți maghiari 'și-au spart ferestrele reședinței, ci meriți să fi spânzurat, pe cel dintîiu arbore ca cel mai netrebnic și mai mișel vînzător de patrie.*

De ce? pentru care pĚcat?

O spune tot numita foaie în următoarele rînduri:

... el, — adecă episcopul — *n'a îndrăsnit, ori n'a putut, ori n'a știut să vîndă, și în public, cu iscălitura sa proprie să spună în fața țerii, că este om credincios al ideii de stat și al națiunii maghiare și că nu se învoește cu fînta „Tribunei“ și a lui Lucaciu.*

Cu alte cuvinte: vrednic de vieață dintre Români sânt numai aceia, care se lapĚdă de neam și se dau cu Ungurii!

*

Eată apoi ce scrie „**Budapesti-Hirlap**“ dela 11 August:

Ministrii și polițiștii nici-odată nu înțeleg, că în oameni curge sînge, care se încălzește când se năcăjesc, nu înțeleg că în popor se ascund pațimi, pe care nu e îngăduit a le rĚscoli nepedepsit. *O asemenea patimă este în cei din Oradea mare: iubirea de patrie.*

Noi nu putem să invinováțim pe poporul maghiar din Orade, pentru-că s'a sculat în contra dușmanilor patriei, să-'i pedepsească.

Foile ungurești zic deci că ceea-ce au făcut Ungurii sĚlbateci din Oradea-mare, au făcut-o din iubire cătră patrie, și că noi sântem vrednici să se poarte cu noi întocmai ca și cu niște dușmani ai patriei.

Noi privi-'i vom oare de prieteni?!

Foile germane

despre

conferența națională.

Sub titlul »*Lupta naționalităților în Ungaria*« publică „**Neue Deutsche Zeitung**“ din Lipsca un prim-articol, din care dăm următoarele:

„Mișcarea pornită în Ungaria în contra corciturii jidano-maghiare, dacă nu ne înșeală, se pare-că nu peste mult va ajunge la punctul decizător. Răbdarea naționalităților din Ungaria, prin faptele nelegiuite ale jidano-maghiarilor adesea la grele încercări puse, este *stoarsă*, și dacă în cele din urmă ocărnuirea ungurească nu recunoaște primejdia ce aduce prin sĚlbateca și nebuna politică de maghiarisare, atunci de bună-seamă nemaghiarii aduși la desnădejde de șoviniștii jidano-maghiari își vor ști lupta drepturile. În chipul acesta siluirea popoarelor nemaghiare din Ungaria din partea cătorva milioane de Unguri și Ovrei ne duce la urmări, ale căror deplină însemnătate azi nici nu o putem prevedĚ. Este însă firesc, că toți căți sânt convinși despre lipsa liniștei Austro-

Ungariei, va trebui să jelească când va ști, că dinasticul popor românesc, trei milioane la număr, este pe încetul printr'o apăsare nemiloasă, înstrăinat de împĚrăție, de cel mai însemnat punct de bătae al monarhiei, și face Ungaria de rĚsăritmează-zî, poate punctul de năvălire al atacurilor vrășmașe.

Dacă observăm faptele ocărnuirii Ungariei față cu Românii și față cu celelalte naționalități, trebuie să dobîndim credința, să clica jidano-maghiară ar căuta să stîrnească un rĚsboiu civil (revoluție).

Nu trece zi în care să nu fie răpit ori unul ori altul din drepturile nemaghiarilor și astfel din ce în ce se grămădește tot mai mult materia explosibilă a antimaghiarilor. Cine are curajul să lupte fâțiș împotriva politicei șoviniștilor jidano-maghiari, trebuie să și fie pregătit că va fi pîrit de „trădător de patrie“ etc., deși nu se știe cu altă „vină“ decât că cere ca legile ce de present sânt numai pe hîrtie să fie puse și în fapt. Astfel conducătorii deputațiunii române, care în anul trecut a fost la Viena să predee împĚratului Memorandul ce conținea dorințele nemaghiarilor, fură acușați ca trădători de patrie. Aceeași soarte 'i-a ajuns și pe subscriitorii și autorii acestui Memorand, precum și pe un număr de studenți români, care au rĚspuns printr'o Replică unei maculaturi a universitarilor jidano-maghiari“.

Numitul ziar dă apoi o amĚnunțită dare de seamă despre conferența noastră națională.

Mișei din Oradea-mare.

Eată ce scrie chiar o foaie ungurească, „**Nagyvárad**“ (dela 11 August) despre mișeiile ungurești:

Mulțimea oarbă însă nu mai vedea nimic, nu vedea decât casa episcopului, pe care ar fi voit să o dărfime, încât să nu rămână peatră pe peatră. Polițiștii vrĚnd să impedece, au fost alungați cu

Furtunelor ce-au să vină
Peste nația română,
Dară noi cum bine știți
De nevoi grele-asupriți
Ori-ce sfat ne veți rosti
Cu drag îl vom implini,
Numai ca să ne 'nercăm
De-asupriri să ne scăpăm.

Tricolorul când s'a nălța
Și sub el ne va chema
Atunci, atunci și voi și noi
Să ne arĚtăm eroi,
Și unindu-ne frățește
Să ne luptăm vitejește,
Dreptul a ne apĚră
Țeara de jug a scăpa.

Eară acuma în fine
Îți dorim ție mult bine,
Să fii tare, sănĚtos
Român verde și frumos.

George P. Țintar,
econom.

Plîngerea Romînului.

Nu am pâne, nu am sare
Toate le-a dus darea mare,
Darea mare ce m'apasă
Cât mai sufletul îmi iasă.
Eu fac punți și drumuri grele
Singur dau vamă pe ele,
Sînt restrîns a da cătane
Le căștig pâne și haine.
Căți sburdaci leneși în țeară
Când vreau beau, când vrea mînăncă
Că-'i hrănește a mea brîncă.
Vin biraele cu carul
Iau-'mi toate-'mi las amarul,
Iau-'mi masa și buhaiul
Iau-'mi straiul și mălaiul,
Și 'mi-aș da pruncii la școală
Dar' nu pot cu straița goală.
ÎmpĚrate fă dreptate
Dacă crezi 'n zeitate,
Ca treimea să-'ți ajute
Șterge crunta servitute.

(Auzită dela preotul *Ciril Fulcr*).

Comunicată de *Nicolae Tanco*,
cand. de prof.

Descăntece și doine.

(Din com. Aradului.)

Vecină de-a treia casă
Nu ține fata frumoasă,
O vĚd astăzi, o vĚd mîne
Și-oiu fura-o dela tine.
N'oiu fura-o cum se fură
Ci-oiu fura-o pe obloc
Și-oiu face-o nevăstoc,
Ci-oiu fura pe fereastă
Și-oiu face d'albă nevastă,
Și-oiu fura-o pe sub ușe
Face-oiu d'albă păpușe.

Țucuți mândră ochii tĚi
Seara cucind pe viței,
Țucuți mândră gura ta
Seara când vine ciurda.

Mândra mea și-a cui te da-le
Lasă-mĚ 'n brațele tale,
Că nimica n'oi strica
Numai ce te-oiu săruta.

puterea de pe cale dând năvală în fuga mare cu bucăți mari de lemn și cu petri peste părțile clădirii ce puteau fi sfărâmate.

„Jos cu vînzătorii de patrie! Abzug!“

Într'o clipă se auzi din toate părțile zîngănitul, vîjiitul, croncănitul, urlatul și sbierătul. Potopul de popor infuriat a pus palatul într'o adevărată stare de nimicire. Mai mult decît zece minute sfărîmau și sdrobiau, așa încît e cu desăvîrșire peste puțină a descrie această priveliște îngrozitoare măcar cît de apropiat. Din geamurile ferestrelor n'a rămas nici cît de mică fărîmitură, mâinile nimicitoare toate le făcuseră praf, încît trotuarele toate au fost îngropate sub bucăți de lemn și de petri. Au tăiat și scîndurile pe care locuitorii palatului le puseră încă după ameazi între ferestri din prevedere ca lucrurile aflate în odăi să nu fie stricate. De geaba a fost această grijă, căci rupseră și scîndurile; grindina de petri sburate în-lăuntru sfărîma cu desăvîrșire toate mobilele și alte obiecte aflate în odăi...

Urmează apoi despre cele petrecute într'o altă stradă:

Ce s'a întîmplat aci, n'a fost numai sfărîmare de ferestri. Chiar și în lăuntru casei toate au fost pustiite. De aci se năpustiră ca furtuna cătră casa lui Erdélyi János. Și aceasta a avut aceeași soarte.

De aici haita urlătoare a vrut să meargă în cetatea cătănească, căci cei-ce nu încetau a sbiera s'elbateg în ulița Zöldfa, într'adevăr n'a fost altceva decît *lăpădătură, gunoială orașului*, făcî țandură ferestrele de pe casa Diamandy și nu lipsia decît o picătură să nu pună în stare de asediu sinagoga ortodoxă ovreească și clădirea de școală. Aci însă o calfă cît un munte s'a urcat pe balustradă și a început să sbiere cît îl lua gura:

„Lăsați în pace pe Jidani, bateți numai pe Valahi! Jidanii nu sînt trădători de patrie!“

Această observație a avut și efectul ei, căci haita nu se lega de nimeni, ci bubuind dădu năvala înainte în cetatea cătănească.

Tot în „Nagyvárad“, nrul dela 11 August se scrie, că în ședința din aceea zi a municipiului s'a votat mulțumire căpitanului orașului pentru „tactul cu care

s'a purtat față cu cetățeni“, adevărată față cu canalia pe care a cruțat-o, deși glonț trebuia să-i dea.

„Mulțumiri poliției, — dar' de aceea nu regretăm nimic din cele întîmplate!“

„Așa e“, răsuna din toate părțile...

Acestea sînt — după „Nagyvárad“ (nrul dela 11 August) cuvintele cu care s'a primit votarea mulțumirii cătră poliție.

Va să zică cel mai înalt corp municipal, edilii orașului, a probă și ei s'elbătăciile comise de „bestii“ în contra a unui număr mare de concetățeni ai lor.

Bravi concetățeni!

Privitor la s'elbătăciile săvîrșite, eată ce mai scrie „Nagyvárad“ dela 11 August.

Devastările. Că ce devastări îngrozitoare a comis mulțimea demonstrantă Mercuri seara, abia ieri s'a putut vedea. Căpitanul a făcut o listă mare despre toate devastările.

În Orașul-nou s'a făcut pagube la următorii:

1. La palatul episcopesc au fost sparte toate ferestrele din parter și etagiu, după-cum s'au nimicit și toate mobilele. Pagubele se urcă aproximativ la 800—1000 fl. (Se înțelege: socoteală ungurească! Red. „Trib.“).

Se vede că episcopul oradan român are ferestri mici și mobile foarte vechi, rele!...

S'a spart apoi la casele următorilor Români:

2. Nicolae Marcuș, preot greco-catolic.

3. Școala gr.-cat. din Magyar-utca, precum și locuința preotească; au spart tot ce a fost în casă.

4. Nicolae Zigre, ferestri, oglinzi, mobilele salonului etc.

5. Toma Păcală, spart tot.

6. George Cioară, ferestrele.

7. Teod. Kováry, canonic, spart tot.

8. T. Sarkady, canonic, toate ferestrele.

9. Paul Vela, canonic, toate ferestrele.

10. Solomon Blan (acestui, Jidan fiind, i-s'a spart din greșeală).

11. Școala din str. Capușiniana și locuința preotească, a dlui Ilie Botis, spart tot.

12. Biserica gr.-cat. din str. Capușinilor, spart toate ferestrele.

13. Casa unei văduve din str. Postei, devastat tot.

14. Un locatar al dlui Buna, spart tot.

15. Alt locatar al dlui Buna, spart tot.

16. Locuința dlui Buna, spart tot.

17. Iosif Pop, spart tot.

18. Casa soției dlui Dr. Florian Duma, spart tot.

19. La judecătoria cercuală, toate ferestrele (din greșeală).

20. Seminarul gr.-cat. Nimicite toate ferestrele, ușile, poarta mare, bănci etc. etc.

21. Institutul (român) din Kőfaragó-utza, nimic tot.

22. Ioan Groza, ear' nimic până și tablourile, cadrele de pe ferestri.

23. Kiss Döme (din greșeală).

24. Iustin Ardeleanu, redactorul „Vulturului“, au spart tot.

25. Advocatul Erdélyi, au spart până și farfuriile.

26. Vicariatul gr.-or. român, au spart toate ferestrele.

S'au purtat miserabil demonstrații în s'elbătăciți mai ales la parochia gr.-cat. română de lîngă casarma artileriei, unde au năvălit în casă, au rupt toate hîrțile, au dus (adevărat jefuit! Red. „Trib.“) toate lucrurile, și ce n'au dus, au nimicit. Au nimicit pană și gardul de scînduri ce prejmuia grădina.

Cînd așa descriu foile ungurești, noi ce am mai ave de spus cu condeiul?

Sărută-mă d'albineață
Măcar cît de dimineață
Că de tine nu mi greață.

D'abia aștept pîn' la vară
Și iau nēsipul în poală
Și dau la badea să moară.
O să moară, o să peară
O pe mine să mă ceară,
O să mănca, o să bea
O pe mine să mă iea.

D'abia aștept pîn' la vară
Și iau pușca subsuoară
Și pistolul sus la spete
Și mă duc la codru verde
Să ved pe mândra cum șede,
Cu fața cătră părete
Cu gura-i d'arsă de sete,
Mă țipai de-o sărutai
Mândră pană căpetai,
Pana dădui pe mălai,
Mălaiul pe lapte dulce
De-unde-l mănca nu mă pot duce.

Du-mă, Doamne, 'n țeara mea
Cu caii cu cocia,
Batăr de-ar fi țigănească
Numai ca să zuruească.
Culese de Iosif Nuculescu, teolog abs.

Strigături populare.

Culese din comuna Neagra (comitatul Turda-Arieș).

Auzi, mândră, popa toacă
Eși afară și te roagă,
Te roagă lui Dumnezeu
Să moară bărbatul tău
Să mă 'nsor să te iau eu.

Cîntă cucul de pe paie:
Însoară-te, Nicolae,
Că-ți stă bine cu nevastă
Ca trandafirul 'n fereastă,
Că-ți stă bine cu muiere
Ca și mărului cu mere.

Ei, leliță lelișoară
Nu lăsa voinici să moară,
Că-i păcat de Dumnezeu
Să moară de dorul tău.

Frunză verde de pe rît
Ved că mândra m'a urît,
Dar' veni-va vremea zeu,
M'ar iubi și n'oi vrea eu.

Ungur ești, Ungur să fii
Dar' de frică tot să știi,
Că frica și mama ta
Bate-mi-te-ar Precesta.

Părinte, popă sêrbesc:
Veni să mă spovedesc,
Să nu-mi dai păcate multe
Că tot cu mândra-'s făcute.

Cătu-i lumea și țeara
Nu-i nevastă ca a mea.
Ochii ca două steluțe
Și sprîncenele negruțe,
Ear' buzele subțirele
Întocmite după-a mele.

Draga mea mândră Mărie
Mândră ești ca floarea 'n viie,
Draga mea mândră Ruxandă
Mândră ești ca floarea în iarbă.

Întimpinare.

Onorate Domnule Redactor!

Cu tot respectul grăbim a vă ruga să binevoiti a da loc în coloanele mult prețuitului nostru ziar »*Foaia Poporului*« și următoarelor reflexiuni:

Fiindcă onoarea e cel mai scump tezaur, care-l împodobește pe om în lumea aceasta, și e cu atât mai scumpă onoarea, cu cât omul este mai domn de ea; drept-aceea ca on. public să nu fie în amăgire cu scrisoarea din Șepreuş, apărută în nr. 30 dela 25 Iulie (6 August) al mult prețuitului nostru ziar »*Foaia Poporului*« și subscrisă de Ioan Ban și fie iertatul Ioanuția Pervu († 18 Iulie) ne ținem de datorință a aduce la cunoștința on. public următoarele:

Noi înșine încă consimțim cu acea scrisoare până la un loc, încât nu este malițioasă și tendențioasă. Când însă e vorba de a atinge onoarea și caracterul cuiva și încă pe nedrept, atunci se stăm locului și se spunem numai ce e drept. În comuna noastră Șepreuş avem doi preoți cualificați cum se cuvine: Ioan Stana și Cornel Ursuțiu. Cel dintău, despre care face vorbă și scrisoarea amintită, cel mai tinăr, care deși abia de un an ne păstorește, dar' inima și însuflețirea, cu care a început a ne păstori ne dă semne de o frumoasă putere sufletească, ni-a dat speranță, că dacă va continua cu aceeași însuflețire păstoria turmei sale, atunci ne va servi spre mângăierea noastră și fala neamului nostru românesc.

Pentru-că ce e drept numai, tinărul și bravul nostru preot, mai că nu a trecut Duminecă și sârbătoare, când a servit, se nu ne spună și câte o predică, și 'l-am văzut foarte adese-ori făcând semne cu mâna, și noi așa credem și suntem mai presus de toată îndoiala, că fiecare vorbitor face semne cu mâna când vorbește.

Și dacă e așa, atunci în scrisoarea amintită, unde se zice că părintele I. Stana

ar fi făcut o batjocură asupra comunei amenințând cu degetul, numai adevăr nu poate fi. Ceea-ce se poate vedea din înseși cuvintele rostite cu acea ocaziune: „Iub. mei creștini! Timpurile sânt grele, năcazuri avem multe, bine se ne tragem de seamă ce facem, ca în urmă să nu ne tânguim. Unii vedem în viitor până la prânz, alții până la mează-zi și alții până seara. Noi nu sântem în stare a susține trei preoți“. Pentru-că e de însemnat, preoții nostri ambii laolaltă au o sesiune de pământ.

Rugăm să judece ori-și-cine ce batjocură și amenințare se poate vedea de aici. Ba noi din contră credem, că e datorință a preoților a arăta tot ceea-ce ar fi în interesul poporenilor sei.

Vă rugăm deci cu toată onoarea încă odată, în interesul părerii publice și onoarei preotului nostru, a da loc în prețuita »*Foaia Poporului*« celor de mai sus; ear' părintelui I. Stana îi zicem: Înainte cu zelul început, pentru-că aurul prin foc se probează.

Cu toată onoarea:

Șepreuş, 27 Iulie 1893.

George Turcușiu,
cojocar.

Ioan Pavelu,
măiestru de buhae.

Dela examene.

Sălagiu, la începutul lui Iulie 1893.

În 25 Maiu a. c. s'a ținut examenul la școala gr.-cat. română din Selsig (comitatul Sălagiu) cu 50 elevi și eleve toți îmbrăcați curat și în vestimente de sârbătoare. De față era domnul Alexiu Varna, protopop surogat în tractul Băsești ca președinte al examenului însoțit de dl Teodor Indre, onor. dni Vasiliu Popu, preot coop. gr.-cat. în loc, Iuliu Lobonț, preot gr.-cat. în Gărdani, Ludovic Incze, notar cercual, Georgiu Lengyel, docent gr.-cat. în Bărsăul-de-sus, precum și mai multe preastimate doamne, și o mulțime mare de popor așa că nu mai încăpeau în sala școlară ci trebuia să stee și pe afară, cu toate-că timpul era cam ploios.

Examenul s'a început la 2 oare p. m. și a durat până câtră 7 oare seara.

Terminat fiind examenul din toate obicei-tele prescrise, fiecare elev a recitat câte o poezie, care foarte mult a ridicat însuflețirea ascultătorilor pentru limba dulce maternă.

Părintele protopop A. Varna printr'o frumoasă vorbire mulțumii apoi zelosului învățator, arătând poporului ce foloase poate se ne aducă școala dacă în fruntea ei se află om cu tragere de inimă și conștiință de chemarea sa, îndemnând și mai departe pe docent la muncă.

„Un participant pe deplin mulțumit“.

SCRISORI.

Balomir, 30 Iulie 1893.

Preaonorate Dle Redactor!

Ca adaus la referada dlui Aviron Balomiri despre alegerea de notar în comuna Balomir, mai adaug încă ceva foarte îmbucurător.

Aclamatul notar — prin cei doi lăpădați de neam: primarul I-iu Avram Oprea și al II-lea Ioan Adam — a lăsat vînzătorilor bani să tracteze reprezentanța și pe popor cu otrava așa numită vinars și cu alte beuturi în ziua de Duminecă, 29 Iulie a. c.

Auzind satul despre această întreprindere nerușinoasă, a hulit pe cei doi vînzători și nici unul nu a vrut să guste din astfel de otrăvuri, declarând că cine-i Român și vrea să bea, cumpără singur beutura, dacă are lipsă.

Dle Redactor! Poporul a fost prin dă-tina domnilor stricat și la tot felul de întreprinderi aștepta să bea așa numitul *adălmaș*, însă acuma, mulțumim bunului Dumnezeu și inteligenței, că a adus pe popor la cunoștința, că cu adălmașul a fost la mult rău sedus.

Răul acesta scârnav și adoptat dela străini s'a șters prin conducerea bună și s'ar pute în tot satul îndeplini unde preotul e în fruntea poporului și nu se lapădă nici-odată de turma sa, precum dă exemplul bun *preotul nostru*, așa avem și rezultatul.

Cu îngrijirea preotului avem vr'o câțiva »*Foaia Poporului*«, și cei care știu ceti sânt în împărțiți grupe și poporul se adună în jurul lor și ascultă ce ne scrieți prin foaia D-Voastră; cu deosebită nerăbdare se așteaptă Dumineca spre a auzi ce ne mai învățați; m'am convins, că prin foaia D-Voastră tare mult s'a deșteptat poporul și din zi în zi simțul național năbușit până acuma s'a lățit, și plugarul nostru cu deosebită mândrie pronunță numele de Român.

Al D-Voastră

Căltătorul.

Frunză verde de sălcuță
Am avut și eu drăguță,
Pentru-c'o am sărutat,
Ard'o focul m'a lăsat.

Am avut și eu muiere
Și-o murit mîncînd jumere,
Am avut și eu drăguță
Și-o murit umblînd desculță.

Sus copii dela Purdii
Cu opinci de ciocărlii,
Sus copii dela Tîrnăvă
Cu opinci de scroafă neagră.

De m'ar chema Gerasim
M'ar băga fetele 'n sin,
De m'ar chema Nicolae
M'ar băga fetele 'n paie.

Asta-i mândra mîndrelor
Tîștoarea pînzelor,
Tese un lat și fugă 'n pat,
Tese un cot și fugă 'n pod.

Drăguța care-i drăguță
Vine seara și desculță,
Dar' care-i mai blăstemată
Nu vine nici încălțată.

Decât tinăr cu muiere
Mai bine la Gherla 'n fere,
Decât tinăr însurat
Mai bine la Bălgărad.

Fetele dela Bistra
Nu știu țese cânepa
Ci o 'ndrugă ca cerga.

De când mândra m'a lăsat
Eu la masă n'am mîncat,
Căci mă tot gîndesc mereu
C'a murit de dorul meu.

Cîntă cucul de pe șură
Merg ficiorii la măsură,
Cîntă cucul de pe paie
Merg ficiorii la bătaie.

Michail Candrea.

Țiganul în țeară (România).

Un Țigan mai mult flămînd
Să plece 'n țeară își puse 'n gînd,
Căci 'n țeară toate-'s bune
Poți să beai țuică de prune.
De pomană-'i pânea mare
Și carnea fără parale.
Deci mă duc, mă duc în țeară
Să mînc carne și păpară
Și să potcovesc la cai
Să mînc pîne nu mălaiu. . .

Țiganul, Țigan rămîne
Merg azi și vine mâne,
Așa și Țiganul nost
A mers ieri și azi s'a 'ntors.
Țiganii cât ce-au aflat
Cu toții au alergat
Și cu droaia 'l întrebară
Despre traiul bun din țeară.

CRONICĂ.

Colectă pentru Dr. Lucaciu. Din *Copolnoc-Mândăstur* și *Măgureni* am primit suma de 51 fl. 55 cr., drept rezultat al unei colecte, întreprinsă de dl G. Petrovan pentru a ajuta pe iubitul nostru martir Dr. Vasile Lucaciu, în suportarea pagubelor și a cheltuelilor ce a îndurat expunându-se pentru neamul românesc. Vom trimite d-nei Paulina Lucaciu această sumă, la care au contribuit următorii Români și Românce: A. Stupan 5 fl.; Pasca Eudochia 5 fl.; Târția Nuț 20 cr.; Târția Nechita 20 cr.; George Pop al lui Stefan 50 cr.; Eleonora Petrovan 5 fl.; Sofia Lengyel 30 cr.; Stefan Pop 1 fl.; Maria Dragomir 1 fl.; George Popp cojocar 25 cr.; Gherasin Bob 50 cr.; Ioan Curuiu 40 cr.; Simon Samoilă 40 cr.; Rozalia Pop 50 cr.; Iosif Bob Hangea 5 fl.; George Petrovan 40 cr.; Ioan Pop 1 fl.; George Tegnă 5 fl.; Teodor Codne 40 cr.; Pop Văsălică al lui Gavrilă 20 cr.; Hordo Văsălică 10 cr.; Nechită Bob 10 cr.; Mafteiu Pop 20 cr.; I. Pop 10 cr.; Grigorie Bob 10 cr.; Alexandru Farcaș 50 cr.; Alexandru Pop 1 fl.; văduva Cristina Dragoș născ Leményi 5 fl.; Mihalca Vasilica 5 fl.; Ioan Botha 2 fl.; Iacob Botha, învățător 1 fl.; Gerasim Barbos 1 fl.; Ioan Pop 50 cr.; Alecu Simisile 20 cr.; Poporeni din Măgureni 5 fl. 50 cr.; Teresia Berciu 1 fl.; Gavril Pop al lui Ianos 50 cr. Suma 51 fl. 55 cr.

Un învățător harnic. Economistul Ispas Tripsia din *Cuediu* ne scrie, că sătenii de acolo sunt plini de mulțumire față cu dl învățător *Mihail Vidu*, care a înființat în comună două coruri, unul cu copii, ear' altul cu bărbați. Deasemenea ne scrie, că multă dragoste păstrează toți sătenii dlui preot *George Stoia*, care nu cruță nici o osteneală de a lumina poporul. Ne pare bine!

Dela „Asociațiune“. Ni-se scriu următoarele: Duminecă, în 4/16 Iulie 1893, înainte de amiază, s'a săvârșit cultul divin în biserica română gr.-or. din loc (Merchiașu). După am. la oarele 2 ședința s'a deschis din partea președintelui sus numitului despărțământ, a reverendisimului domn protopresbiter Nicolau D. Mircea prin o vorbire, în care a arătat scopurile „Asociațiunii transilvane“, îndemnând totodată atât pe fostii de a rămâne și mai departe membri, ear' pe ceilalți de a se face,

Țiganul nost le răspunde
El nimica nu ascunde.
„Frați! în țeară toate-'s bune
„Numai cu apa-i minune.
„Apa 'n țeară-i foarte rea
„Să te calce n'o poți bea. . .“

„Bine frate“, zice unul
Ce sclipia ca și ceanul,
„Tu te plângi că apa-i rea,
„Dar' boerul cum o bea?
„Căci și hăla câte-odată
„Trebue că bea și apă!“

„Hohoho! boeru-i cu minte
„Căci el mănă mai nainte,
„Apoi chiar și rea o beau destui
„Dacă mănă și-'s sătui“.

Ioan Racota,
învățător.

contribuind fiecare obolul seu, nu spre dauna, ci spre folosul națiunii române. Ședința a durat în cea mai bună armonie până la oarele 4 $\frac{1}{2}$, după care a urmat un prânz comun, ear' la oarele 7 $\frac{1}{2}$ tinerimea din sus numita comună ne-a delectat cu unele poesii și o piesă teatrală bine reușită, mulțumită vrednicului preot și bunului învățător, care 'și-au dat toți silința, după-cum s'a putut vedea din seara aceea, la deșteptarea și înaintarea poporului mercheșan român. Deee bunul Dzeu, ca precum în anul acesta așa și în anii următori poporul mercheșan să înainteze tot mai mult și mai mult și exemplul lor să-l urmeze toate comunele care încă sunt în amorțeală. *Un participant.*

Necrolog. Despre moartea bravului învățător *George Bocu* din *Șiștaroveț*, învățător ca-și-care pușini avem noi, s'a trimis următoarea înștiințare din partea jalnicei familii: „Subscriși cu inima frântă de adâncă durere anunțăm tuturor rudeniilor și cunoștilor încetarea din viață a neuitatului nostru: soț, tată, frate, rudenie și amic: **George Bocu**, învățător gr.-or. român. urmată după scurte, dar' grele suferințe astăzi în ziua de 29 Iulie (10 August) în vîrstă de 44 ani. Ceremonia înmormentării se va celebra Sâmbătă în 31 Iulie (12 August) după amiază la 3 oare; ear' rămășițele pămîntesti ale scumpului defunct se vor așeza în cimiterul din deal spre vecinică odihnă. Fie-'i țărîna ușoară și memoria binecuvîntată! *Șiștaroveț, 29 Iulie (10 August) 1893.* Elena Bocu, soție, Sever Bocu, fiu; Arsenie Bocu, frate; Vasile Popescu și familia, Ioan Popovici și familia, George Barabaș și familia, ca cumnați“. — Noi, care am avut plăcerea să cunoaștem pe caldul prieten al cauzei poporului, pe neuitatul învățător *George Bocu*, depunem prinosul nostru de durere pe mormîntul lui scump și zicem: Fie-'i țărîna ușoară, cum curat 'i-a fost sufletul! Fie-'i numele cu drag pomenit, cum el purura în calea binelui a obosit.

Posta redacției.

Dlul Ispas Tripsia, Cuediu. Poesiile populare se vor publica mai tîrziu.

Dlor Iuliu Heldea, Ofenbaia, Vasile Dumitraș, Ugruț, Ioan Poporcu, Antoniu Pop, Hagymásfalva. Se vor publica. Trimite încă. Vei primi!

Mulțor altor domni, care așteaptă răspuns, le vom da în numărul viitor, după-ce vom fi cetit cele trimise, îngrămădite în număr mare

Tirgurile din săptămîna viitoare.

Duminecă, 8 August: Cosveni, Mănăstur, Mociu, Sebeșul-săsesc.
Luni, 9 August: Barot, Ciuc-Cosmaș, Dej, Cetatea-de-Baltă, Șercaia.
Marti, 10 August: Bilac, Bata-mare.
Mercuri, 11 August: Vințul-de-sus, Copșa-mică, Șercaia.
Joi, 12 August: Copșa-mare, Moșnea, Sebeșul-săsesc, Pasmăș.
Vineri, 13 August: Corond, Merghindeal, Borșneul-mare.
Sâmbătă, 14 August: Ormeniș, Zălău.

Cursul pieții din Sibiu.

Din 5 August st. v. 1893.

Hărtie-monetă română	Cump.	9.74	Vînz.	9.80
Lire turcești		10.08		11.15
Imperiali		10.10		10.18
Ruble rusești		1.29		1.31

LOTERIE.

Tragerea din 13 August n.

Timișoara:	9	22	47	13	80
Viena:	61	50	46	36	75

Tragerea din 16 August n.

Brünn:	7	58	10	15	22
--------	---	----	----	----	----

Călințarul săptămîinii.

Zilele	Călințarul vechiu	Călinț. nou	Soarele	
	Dum. a 12-a d. Ros., gl. 3, sft. 1.		rés.	ap.
Dum.	8 S. Muc. Emilian	20(+) S. St R.	4 54	7 11
Luni	9 Apost. Matia	21 Ioana	4 56	7 9
Marti	10 M. Laurent. Arch.	22 Timoteiu	4 58	7 7
Merc.	11 Muc. Euplu Diac.	23 Filip	4 59	7 4
Joi	12 M. Fotie și Anichit.	24 Bartolom.	5 1	7 2
Vineri	13 Cuv. Maxim mărt.	25 Ludovic	5 2	7 1
Sâmb.	14 Pror. Michea.	26 Samuil	5 3	6 59

Redactor responsabil: **Ioan Russu Șirianul.**

„Brădetul“

instituit de credit și economii, societate pe acții în Orlat, a cărui firmă s'a înprotocolat din partea onorabilului tribunal regesc din Sibiu. — își va începe activitatea cu 15 August n. a. e.

Orlat, în 12 August 1893.

[1912] 1—1

Direcțiunea.

„ARDELEANA“

instituit de credit și de economii, societate pe acții în Orăștie.

AVIS.

Instituitul de credit și de economii „ARDELEANA“, societate pe acții în Orăștie (Szászváros), Piața-mare nr. 2 și 4 în casele proprii, primește

depuneri spre fructificare

sub următoarele condițiuni:

[936] 10—

- depuneri** făcute la a căror ridicare nu se recere abdicere cu 5%;
- depuneri** făcute cu condițiunea de a se anunța ridicarea lor cu 5 $\frac{1}{2}$ % și
- depuneri** făcute pe timp mai îndelungat de cătră biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu alt scop de binefacere cu 6%.

Depuneri, ridicări sau anunțări se pot efectui și prin postă.

Orăștie, la 1 Noembrie 1892.

Direcțiunea.

ECONOMUL

redactat de D. COMȘA.

Curs de viierit.

Introducere.

Vița de viie este o tufă acățătoare, la care deosebim trei părți de căpetenie: rădăcina, trunchiul și coroana.

În deosebire de a pomilor, rădăcina viței se rămurește de regulă la o mică adâncime și este înzestrată cu numeroase rădăcini ațoase, menite să absoarbă materiile nutritive din sinul pământului.

Trunchiul (cotor) numim partea dintre rădăcină și crengi. Odraslele și așa slăbuțe ce se ivesc din trunchiul sunt de regulă sterpe. Prin ciontarea de repetiții a trunchiului cu mlădițe cu tot se formează în apropierea rădăcinii un fel de căpățină, numită *butucel*, drept magazie pe seama materiilor nutritive. Trunchiul se rămurește mai întâiu în *crace* și *crengi*, destinate a mijloci urcarea sucului nutritiv (mîzgăi) înspre părțile mai tinere. Vrednice de însemnat sunt *ramurile* (ramii) de doi ani ca fiind înzestrate cu mlădițe de un an, numite *coarde* (curpeni, lăstare, surcei), din care se ivesc adevăratele *mlădițe* (odrasle) *roditoare*. Sub numirea de *cărcei* înțelegem cunoscutele prelungiri ațoase având menirea să servească drept propteale. Lemnul vițelor este îmbrăcat în *coaje*, care dela o vreme îmbetrânește și se despoaie în fășii.

Sînt două feluri de *muguri* (ochiuri, boboci, căpșuni): *lemnoși* și *roditori*, după cum adecă produc flori și fructe sau numai lemn și frunze. *Florile* sînt împreunate în cunoscutele *ciorchine*. Din flori se desvoaltă fructele sau *strugurii*, un fel de *boabe* (coane) mult-puțin mari și rotunde sau ovale, cuprinzînd *must* și câte 2—4 *sîmburi* (sămînțe). O însușire proprie viței este că strugurii se desvoaltă din mlădițele coardelor, rare-ori din ale crengilor de doi sau mai mulți ani.

Crengile și mlădițele, florile ș. c. l. alcătuiesc împreună *coroana*.

După-cum în deobște se știe, vița este de foarte multe soiuri, timpurie și târzie, cu fructe de o mărime, formă, dulceață și culoare adese cu totul osebită.

I.

Alegerea locului.

De o cultură în mare poate fi vorba numai în ținuturile, unde căldura verii adese trece peste 25° C. Vinul dobîndit ar fi cu atât mai tare și prețios, cu cât clima este mai caldă. Umbra, răceala și ploile îndelungate nu priesc viței de viie. În ținuturile muntoase și băntuite de umezeală și vînturi reci, strugurii n'au cum se coace deajuns. Cultura este cu atât

mai ieftină și ușoară, cu cât este mai priincioasă clima, în care se cultivă.

Afară de climă ar trebui luată în privire înclinarea (poziția) locului ce voim a destina pe seama viiei. Ântăietate se cuvine negreșit coastelor înclinate spre fața soarelui. Pe șesuri și în vecinătatea lor, adevărat că vițele rodesc une-ori cu imbelșugare, sînt însă mai expuse brumii și gerului și produc vin de obicei acru și slab. Coastele înclinate spre Mează-Noapte și Apus n'au soare deajuns, ear' înălțimile muntoase sînt băntuite de frig și vînturi aspre. De altcum, vița isbutește chiar și pe dealuri foarte piezișe, unde și așa nu s'ar putè cultiva altceva.

Pe seama viiei se potrivește aproape ori-și-ce pământ. Lucru de căpetenie este ca rădăcinile să se poată rămuri neîmpedecate și să afe în adâncime umezeală și minerale nutritive deajuns. O mare scădere este când prisosul apei rămîne în păturile mai din sus, neavînd scursoare liberă. Când cu alegerea sau cumpărarea unui teren (loc) pe seama viiei să nu uităm a examina pământul în adâncime prin facerea de gropi unde și unde. Căci ce poate ajuta un pământ, ori-cât de gras ar fi deasupra, dacă rădăcinile mai lungi nu au unde se rămuri, întimpinând une-ori la o mică adâncime lut trîndos, petriș sterp, apă, stânci ș. c. l.? Pentru via de înființat se potrivesc cu deosebire pășunile și alte asemenea locuri odichnite. Înainte de a sădi întreagă via din nou, pământul ar trebui gunoit și cultivat în curs de 3—4 ani cu ierburi, trifoiu, măzărliche, cucuruz și așa m. d.

II.

Pregătirea pământului.

Nicăiri scormonirea și înfînarea păturilor din jos nu e mai nimerită decăt avînd a sădi vița de vie. Pământul mult-puțin lutos are scăderea, că ține umezeală și se așează în curînd ca-și-cînd nu s'ar fi scormonit. Ar trebui deci amestecat cu mult gunoiu păios, gii de iarbă, frunziș, bucățele de viță, puzderii de cânepă, pleavă sau alt material pufăios, înlesnind astfel scurgerea apei de prisos cum și rîșbaterea aerului, căldurii și gerului. Un alt mijloc de a înfîna (frăgezi) pământul lutos este să-l amestecăm cu nîșipul sau petrișul ce s'ar afla în păturile mai din jos, prin săpături adînci. Une-ori vom fi nevoiți să aducem nîșipul de aiurea. Din contră, pământul nîșipos și prea ușor se va amesteca cu lut cleios, folosind gunoiu putred și rîcoros.

Vița propășește repede și dă roade mînoase mai ales sădită fiind într'un pământ rigolat. Despre ce e rigolarea și cum ar trebui făcută, vom vorbi altă-dată. În urma rigolării, prisosul umezelii se trage ușor în adâncime, de unde se urcă apoi încetul cu încetul, înspre rădăcini; aerul, căldura și gerul străbat cu înlesnire în

sinul pământului, grăbind putrezirea și disolvarea (topirea) materiilor nutritive; rădăcinile se pot rămuri și întinde care încătro; pătura mînoasă de deasupra se vine în adâncime, locașul celor mai multe rădăcini, ear' pământul adese sterp, trîndos sau petros din adâncime ajunge deasupra, unde se îmbunătățește și el sub înflurirea aerului și gunoiului, căldurii și gerului.

Rigolarea și cu ea săditul viței se pot mîrgini la câte o întindere de pământ mai mică, înaintînd treptat până-ce isprăvim întreg terenul menit pentru viie. Trebuința rigolării este simțită mai ales cînd avem de a face cu un pământ cleios și rece.

Unde aratul este cu puțință, ne-am putè servi de două pluguri, unul înzestrat cu corman, care să rîstoarne brazda (*brazda*), altul fără corman, mergînd pe urma celui dintăiu și scormonind pătura mai din jos. Sînt de altcum pluguri anume făcute pentru arături adînci. Întoarcerea obișnuită cu hârșeul (*arșeul*, *hârșeul*) este deajuns numai dacă păturile mai adînci ar fi pufăioase din firea lor sau cînd nu s'ar putè rigola, din pricina stîncilor, umezelii prea mari și așa m. d.

III.

Alegerea soiurilor.

Folosul unei vii atrîna în mare parte dela alegerea înțeleaptă a soiurilor, care se potrivesc cu pământul, clima și împrejurările economice locale. Ceea-ce îngreunează alegerea este, că la noi s'au făcut puține încercări pentru a statori, care soiuri unde ar trebui cultivate, care înaintează pe coaste și care pe șesuri puțin înclinate, care în pământ lutos și care în nîșip sau humă, care struguri în ce ținut se coc deajuns, care produc vin prețios așa m. d. Destul că până astăzi n'am ajuns să avem măcar o scurtă descriere a soiurilor mai îndatinate, necum să cunoaștem mai deaproape, care soiuri ce însușiri are și unde ar trebui răspîndit. Și ce este mai rîu, numirile sînt atât de felurite, încăt aproape fiecare ținut își are numiri locale, adese cu totul osebite de ale celorlalte ținuturi.

În lipsa acestor cunoștințe și mai ales în lipsa unor numiri, care să fie obștește înțelese, nu rămîne decăt să ne ajutăm cum putem, prîșind mai cu seamă soiuri, despre care ne-am încredințat, că se potrivesc cu clima, pământul și împrejurările locale.

Aci este locul să atragem luarea aminte asupra unor greșeli însemnate, de care viierii nostri s'au făcut și se fac vinovați, în paguba proprie. Cei mai mulți adecă îndatinează a cultiva în aceeași viie felurimi de struguri, buni și rîi, timpurii și târzi, albi și negri, dulci și acrișori, aromatici și sarbezi și așa m. d. Urmarea firească este, că unii încep a se indulci, pe cînd alții se strică de copti ce sînt,

că unii isbutesc cu îmbelșugare, sau ceialți tinjesc din cauza pământului sau climei nepriincioase lor și că la urma urmelor se trezesc cu must și vin de un gust zăpăcit și față nehotărită. Vom lucra dar' înțelepțește mărginind prăsila la cel mult 2—3 soiuri, care și ele se conglăuescă cât mai bine.

În ținuturile foarte calde se vor cultiva mai ales struguri târzii ca având să producă cel mai bun și mai trainic vin. De o cultură mai răspândită a soiurilor timpurii poate fi vorba numai pe șesuri sau în ținuturi cu o climă mai aspră cum și aproape de orașe, unde strugurii timpurii au bună trecere.

O altă greșală mai tot așa păgubitoare este, că viierii noștri se întrec, ca să zicem așa, în sporirea soiurilor, care dau vin mult, fie și prost. Din cauza ieftinătății mult dorite, vinurile rele au aflat și ele cumpărători, mai cu seamă în orașele mari, unde ori-ce amestecătură este binevenită. Astfel cultura a mers sporind și în loc de a se îmbunătăți vițele pe dealuri, terenul lor firesc, ele s'au coborât pe șesuri și nu arare-ori s'au urcat pe coaste dosnice. Singurul scop urmărit este lărgirea terenului și producerea de vin mult și ieftin. Se știe însă, că viile mari, în loc să înavuțească, adese sărăcesc pe țerani, una fiindcă nu le pot lucra bine și la timp, alta fiindcă cheltuesc mult și astfel sânt nevoiți a se desface de mustul produs cu prețuri scăzute. Decât vinuri multe și foarte ieftine, negreșit mai bine este să mărginim producțiunea la terenuri priincioase și soiuri cât mai alese, producând astfel vinuri mai puține, dar' scumpe.

Pregătirea lictarului.

Lictarul (Chisălița, majunul, povidla) este, am pute zice, untul săracului. Fie că se unge pe pâine sau se mănăcă cu mămăligă (mălaiu, coleșe), fie că se întrebuintează la prăjituri sau alte bucate, lictarul este o adevărată binefacere mai ales pentru economii mai săraci. Poporul nostru, care postește cu săptămânile și cu lunile de zile și care atât de puțin se pricepe a găti bucate felurite și gustoase, poporul nostru, zicem, are îndoită trebuință să cunoască mai de aproape măiestria pregătirii lictarului, care prinde bine mai ales copiilor, și care alcătuește un ram comercial foarte însemnat și bănos.

Lictarul se poate găti din mere și pere întocmai ca și din gutui (gutâi), prune, cireșe și vișine. Până a nu arăta care cum se gătește, vom atinge câteva reguli de urmat peste tot. Cea dintâiu și mai neapărată cerință este păzirea celei mai mari curățenii. La fierberea poamelor ne servim de o căldare de aramă îndeplin curată. Căldările de fer nu sânt potrivite. Fierberea pripită poate

ave urmări păgubitoare. În cursul ferberii, lictarul se mestecă mereu cu o lingură mare de lemn, dând spuma la o parte și îngrijind nu cumva lictarul să se lipească de căldare sau să între spuză sau doară cărbuni. Lictarul se păstrează în vase smălțuite de lut sau și în borcane de sticlă, legate la gură cu hârtie de pergament ori cu beșică de bou așa ca acru să nu aibă pe unde străbate. Dacă cămara, pivnița și peste tot localul, în care se păstrează, este uscat și răcoros, lictarul rămâne ani întregi în stare bună. Întemplantându-se ca lictarul să înceapă a mucezi și să capete un gust acru, atunci se amestecă cu zahăr și cu puțin potaș și se ferbe din nou.

La pregătirea lictarului de mere și pere se recomandă purcederea ce urmează.

Se aleg pere coapte și îndeplin sănătoase, se spală bine, apoi se sdrobesc și se tescuesc. Mustul se străcură numai decât prin o sită sau sitiță în căldare și se ferbe până-ce nu a mai rămas decât 1 parte din 3. Acum se toarnă într'un vas smălțuit de lut și se pune la răcoare în pivniță. Într'aceea se spală atâtea mere câte pere s'au fost tescuit. Aceste mere se ferb întregi cum sânt, adăugând la început puțină apă și punând pe căldare un coperământ, care să împedecă eșirea aburilor. După-ce s'au înmuiat cu desevîrșire se trec prin sită spre a îndepărta cocenii (căsuliile), simburii și cojile, apoi se ferb din nou în căldare dimpreună cu mustul răcit de pere, adăugând mult zahăr și o mică porție de cuișoare pisate și coji de lămâe. Fierberea are să țină până-ce lictarul a dobândit virtușimea unui aluat. Spre a da lictarului o față neagră n'avem decât să introducem puțin must din fructe coapte de soc sau de mura ursului. Pe alocurea mustul de pere se ferbe cu prune ferte, care și ele trebuie străcurate mai întâiu prin sită.

Așa ferbinte cum s'a luat dela foc, lictarul se toarnă în oale smălțuite de lut, care se leagă și se păstrează în modul descris.

Mult mai spornică este purcederea, după care merele și perele se ferb mai întâiu împreună și apoi se tescuesc. Cirul dobândit se strecură prin sită în căldare, unde se ferbe vre-o 2 oare, apoi se pune la răcoare într'un vas curat de lemn, pe urmă se ferbe din nou alte 2 oare, până-ce a dobândit adecă virtușimea unui sirup (sirop) gros. În vase bine astupate, acest sirop se poate păstră cu anii.

După o altă datină, merele se taie felii (fălii) și se ferb în amestec cu puțin gutui. Cirul se ține în pivniță vre-o 2—3 zile, când apoi se străcură și se ferbe aproape 7 oare fără întrerupere. Lictarul sau mai bine sirupul astfel pregătit se deosebește prin o culoare rumenă frumoasă și gust foarte bun.

Lictarul de prune ar trebui gătit din prune cât mai dulci, sănătoase și răcoapte, ear' nu murdare, viermănoase sau necoapte. Cea mai îndatinată purcedere este următoarea:

Prunele se creapă în două și se ferb, cu sau fără simburi, într'o căldare curată de aramă, apoi se trec prin sită cu ajutorul unei măturici curate de mesteacăn. Cirul străcurat se ferbe până-ce s'au învirtoșat ca aluatul de săcară: altcum se strică mai ușor.

După purcederea îndatinată mai ales în Boemia, țeara lictarului, prunele se culeg când sânt răcoapte și se păstrează câteva zile la un loc uscat și aerisit, apoi se spală și se pun undeva ca să se svênte. După aceea se ferb în căldare cu simburi cu tot. Dacă lictarul răcit pe lingură nu se mai lipește de deget, e semn, că a fost deajuns, ear dacă se lipește, atunci se ferbe mai departe; la din contră, nu trece mult și lictarul începe să înflorească la suprafață și capetă un gust acru sau amar, când apoi trebuie fert din nou.

Lictarul de cireșe și vișine se va pregăti mai ales unde aceste poame sânt ieftine. Cireșele și vișinele se curăță mai întâiu de codițe și se ferb în aburii lor, așadar' fără apă, până-ce s'au înmuiat cu desevîrșire. După trecerea prin sită, cirul se ferbe până-ce a dobândit virtușimea lictarului obicnuit.

Alegerea calilor de cumpărat.

Cea dintâiu cerință este să ducem calul de cumpărat la un loc luminos, unde se examinează cu deosebită luare aminte, mai întâiu peste tot, apoi fiecare parte a trupului îndeosebi. După aceea se examinează vârsta după dinți, mărimea și lungimea, fața părului, poziția picioarelor și c. l. Fruntea calului să fie lată și oablă, pieptul larg și bine închiegat, picioarele așezate cum trebuie și nici prea groase nici prea subțiri, crucea spinării deasemenea lată ear' nu ascuțită sau slăburie. Coastele să fie rotunzite și largi, spinarea oablă și bine învălă, ear' nu încovoiată sau bulbucată. Urmează încălecarea și înhămarea calului spre a știrici, dacă mersul este regulat și statornic; totodată se aseamănă picioarele între sine și mai ales încheieturile. La trecere în mișcare, calul bun se arată sprinten și mușchii se încordează.

Răsufierea să fie domoală și lipsită de sgomot. Calul obosit, suspinos sau atins la piept răsufă mult mai des și mai greu ca de obicei. Pentru de a cerceta ochii, calul se așează la un loc cam întunecos, cu ochii înspre partea, de unde vine lumina.

Ori-cât de amănunțită ar fi fost examinarea, se întemplantă totuși ca cumpărătorul să treacă cu vederea cutare boală ascunsă. Aici însă întrevine legea. Astfel

legile din țeara noastră prescriu o garanție (chizășie) de 15 zile pentru suspin și răpciugă (mucoșie), ear' pentru amarusă (orbire), nărav ascuns și aprinderi (periodice) de ochi o garanție de 30 zile. Care va să zică, calul molipsit cu una sau alta din boalele amintite se poate înapoia după 15 sau 30 de zile. De altcum vînzătorul nu poate fi ținut a reprimi calul odată vîndut: 1. dacă vînzarea a urmat prin licitație legiuită, 2. dacă cumpărătorul s'a îndatorat în scris, prin contract, a nu da calul înapoi și 3. dacă se poate adevări, că cumpărătorului 'i-a fost cunoscută boala înainte de cumpărare. După lege se mai pot înapoia caii, care s'ar fi bolnăvit în timp de 24 oare după vînzare.

Scutirea vitelor de muște.

Între mijloacele destinate a scuti de muște vitele și îndeosebi caii se numără următoarele:

1. Se amestecă 65 grame „assa foetida“ cu 2 decilitre oțet de vin și $\frac{1}{2}$ litră de apă și se unge pîrul mai ales pe unde muștele au datina a se așeza.
2. Ungerea cu o mică porție „oleiu de Kadi“, care este ieftin și are un miros greu.
3. Ungerea cu „benzină“ sau cu petrolul în amestec cu apă.
4. Ungerea cu zamă de foi (frunze) sau coji verzi de nuc și oțet.
5. Ungerea cu „oleiu de cerb“, „acid carolic“ și petrolul, în părți deopotrivă.

Cositul și uscatul luțernei.

Luțerna, care se dă vitelor în stare verde, ar trebui cosită pe când încep să se ivească mugurii florilor, ear' luțerna mepită pentru fîn se va cosi pe când începe să înflorească. Cositul într'un târziu, îndatinat la noi, are de urmare nutreț cotoros și anevoie de mistuit. O altă urmare este slăbirea pămîntului, în paguba otăvii.

Luțerna ar trebui uscată pe capre sau în snopi. Pe timp frumos, luțerna rămâne în brazde (poloage) până-ce s'a veștejit binișor; în ziua următoare, după-ce s'a sbicit de rouă, ea se așează pe capre sau se leagă în snopi și se lasă astfel până-ce s'a uscat îndeplin. În prevederea unui timp schimbăcios, ea se pune fără aminare la uscat, pe capre sau în snopi.

Un mijloc bun de a lipi porțelanul.

Se ia var ars și încălzit bine, dar' nu stîns cu apă, se pisează mărunt, apoi se trece prin o sită deasă. Prin amestecarea cu albuș de ou dobîndim o alifie subțirică, cu care ungem pe de margine bucățile sparte și apoi le încheiem bine.

Carnea vitelor îngrășate.

Prin numeroase cercetări, făcute în Anglia, țeara cărnurilor, s'a dovedit, că apa cuprinsă în carne scade tocmai în măsura îngrășerii mai departe a vitelor și că 1 chilog. de carne dela un bou îngrășat în regulă cuprinde mai tot atîta materie nutritoare ca 2 chilog. de carne dela un bou neingrășat. În 1000 grame (— 1 chilog.) de carne s'au aflat și anume dela bou

	ingrășat	neingrășat
apă	390 grame	597 gr.
mușchi cărnosi	359 „	308 „
grăsime	239 „	81 „
săruri mineralice	15 „	14 „

Laolaltă . 1000 grame 1000 gr.

Între vitele îngrășate și slabe este deci o mare deosebire. În 1000 părți de carne macră (slabă) se află cu 200 părți mai multă apă decât în carnea vitelor îngrășate. Prin îngrășare, apa se înlocuește treptat prin grăsime, care resbate printre firele musculoase și face astfel carnea mai fragedă și mai gustoasă. Din contră, în măsura slăbirii vitelor, grăsimea se preschimbă în apă și astfel carnea se face vînjoasă (teioasă) și fără gust. Asemenea carne satură și ea, însă nu dă putere. Este deci întemeiată datina țerilor luminate, unde carnea vitelor slabe se vinde mult mai ieftin decât a vitelor îngrășate.

Ceaiu ieftin și bun.

Mura ursului (murele negre, murele, murul este o tufă spinoasă îndeobște cunoscută. Din frunzele încă tinere ale acestei tufe, atît de răspândite la noi, se poate pregăti un ceaiu care seamănă cu ceaiul gătit din foile teiului chinezesc. Un învățat, care făcuse călătorii prin China, unde a beut ceaiu minunat, eată ce povestește:

După reîntoarcerea mea din China am invitat pe mai mulți prieteni la cină, făgăduindu-le două soiuri de teiu ales. Dintăiu li-am imbiat ceaiul gătit din frunze de mura ursului și apoi cel de teiu adevărat. Toți au dat ântăietate ceaiului dintăiu, când apoi 'i-am lămurit. După sfatul acestui învățat, se aleg frunzele cele mai tinere și fragede și se uscă la soare.

„Cele zece porunci“ ale economului.

1. Dă pămîntului înapoi ceea-ce 'i-ai luat prin recolte!
2. Alege sîmînța și vitele de prăsilă cu deosebită îngrijire.
3. Decît nutreț slab și puțin și vite multe și rele mai bine nutreț din greu și vite puține, însă frumoase și de soi ales.
4. Umple grădina de pomi și legumi!
5. Înlocuește brațele scumpe prin mașinile și întocmirile atît de spornice și practice!

6. Ține clădirile, vitele, uneltele și c. l. în deplină regulă și curățenie!

7. Păstrează roadele în stare neștirbită și le vinde pe când au trecere!

8. Nu cumpăra moșie pe bani străini și ferește-te de cambii (polițe, vehsele) ca de ciumă!

9. Poartă socoteală despre toate!

10. Trăește cumpătat și fugi de beție și cărți de joc!

Ferberea ouelor.

Puse fiind în vas pe când apa ferbe clocotind, ouele se schimbă astfel: după 2 minute nu se învîrtoașe decît albușul de lîngă coaje; după 3 minute albușul este aproape virtos, ear' gălbinașul moale ca o prună grasă; după 4 minute albușul e îndeplin virtos, ear' gălbinașul pe jumătate; după 5 minute, oul este închiegat cu desvîrșire.

Pentru a scoate sarea din bucate.

Peste oala sau tingirea cu bucatele sărate, așterneți un sarvet sau o pânză, peste care aruncați o mână sau două de fînă. În câteva minute, sărătura e extrasă.

Știri economice.

Venitele dării de consum. Ministrul reg. ung. de finanțe a publicat deunăzi o dare de seamă despre venițele dării de consum încassate în cursul anului 1891. Cu totul au intrat în visteria țerii suma de 47,268.353 fl., cu 3,431.353 fl., așadar' cu 7.45 la sută, mai mult decît în anul 1890. Darea de spirt a sporit cu 2,447.526 fl., taxele de control cu 4981 fl., darea după carne cu 56.472 fl., după bere cu 187.752 fl., după producțiunea de zăhar cu 968.966 fl. și după drojjiile tescuite cu 7673 fl. Darea după vin a scăzut cu 313.840 fl. La darea de consum au fost suse 471 fabrici de spirt și de zăhar. În total s'a plătit dare de producțiune după 2.56 milioane hectolitre de spirt și dare de consum după 92.84 milioane hectolitre de alcool. Producțiunea de bere arată un sport însemnat. Cu totul s'au produs 644.988 hectolitre de bere față cu 546.569 hectolitre în anul premergător. Zăhar s'a produs 931.921 măji metrice, din care s'au consumat în țeară 378.158 m. m., ear' 324.416 m. m. s'au exportat peste graniță. Fabricile au prelucrat 7,038.511 m. m. napi de zăhar.

Recolta prin părțile Sebeșului-săsesc.

Se scrie din Sebeșul-săsesc: Nu peste mult secerișul tuturor spicoaselor e isprăvit și trieratul cu mașinile de vapor, favorizat de timp călduros, înaintează repede. Grăul dă 16—25 clăi à 20 snopi de jugărul de 1600 stănjini pătrați, foarte multe paie, dar' mai multe graunțe. Aceasta din pricina ruginei, care a cuprins tocmai cele mai mănoase și mai bune țarini. Produsul de clăie: 10 până la 50 litri. — Săcara e mai bună ca calitate, nefiind atinsă atît de tare de rugină. — Orzul dă bine. — Ovesul mai puțin, din pricină că a fost rar și n'a putut ajunge la deplină desvoltare în urma timpului nefavorabil. — Cucuruzul în parte stă bine, în parte slab, nepromițînd nimic. —

Viile până acum sunt deplin sănătoase. Roadele în general de mijloc, strugurii sunt frumoși și în desvoltare au fost înapoiți în înflorire cu 2—4 săptămâni — dar' nu e imposibil că continuând timpul a fi favorabil nu se va pute îndrepta acest rău. — Poa me nu vor fi multe și vor ajunge cel mult pentru trebuințele casei. — În estan am avut un an așa numit de iarbă. Livezile au dat fân din abundență și otăvurile promet deasemeni mult. Lu țerna și în parte și trifoiul s'au cosit până acum de două-ori și au dat 20—40 măji metrice de nutreț de juger într'o cositură. Păioasele au reușit foarte bine, deasemeni vor fi și pâși de cucuruz deajuns. Am pute ține încă odată atâtea vite de câte în realitate avem, și ne pare rău numai, că ni-s'a luat puțința de a pute primi în sfârșit, și bani pentru fân și paie. Prețurile nutrețurilor sunt de mai multă vreme puțin îmbucurătoare pentru producători, o maje metrică de fân, de ani de zile nu se plătește cu mai mult ca 1 fl. și în cas când e lipsă cu cel mult 1 fl. 50 până la 2 fl. Câteva sute de vagoane de nutreț s'ar pute cumpăra ușor din piața de aici.

Concurs literar. Ministrul de agricultură, contele Andreiu Bethlen, a excris un concurs de 1600 coroane = (800 fl.) pentru o carte despre arênzile din țeara noastră. Autorul are să scoată la iveală foloasele și scăderile arênzilor îndatinate la noi și să facă propuneri în ce privește schimbările de întrodus pe calea legii. Sorocul predării este 1 Faur 1894 c. n. Autorul premiat va primi 400 de coroane numai decât, ear' restul de 1200 coroane după tipărirea cărții, care va rămâne proprietatea autorului.

Tîrg de vite de prăsilă. Reuniunile agricole din comitatele Pesta-Piliș, Heveș și Neograd vor arangia pe la sfârșitul lui Septembrie aproape de gară Hatvan un tîrg de vite de prăsilă. Tîrgul va cuprinde și rîmători de prăsilă.

Expoziție de vite. Reuniunea agricolă a comitatului Pesta va arangia la 3 Septembrie a. c. în Budakes o expoziție de vite cu premii pe seama economilor din acel comitat. Se vor premia vaci bune de prăsilă cum și vaci și tauri comunali de soiul „Simmenthal“.

Comună mare. Ministrul reg. ung. de interne a îngăduit preschimbarea comunei mici Ruja, comitatul Têrnavei-mari, în comună mare.

Recolta grâului în anul 1892. După socoteala ministerului de agricultură din Statele-Unite în America-de-Nord, producțiunea totală a grâului a fost în:

America-de-Nord	197,584.965
America-de-Sud	16,762.557
Europa	462,467.485
Asia	120,239.995
Africa	12,119.982
Australia	13,075.862 hectolitre,

așadară laolaltă 882 $\frac{1}{2}$ milioane de hectolitre. După-cum se vede, Europa atât de bătrână și „săracă“ a produs cu aproape un pătrar mai mult grâu decât cealaltă lume întreagă. Și lucru ciudat: Europa nici vorbă să se ajungă cu ce produce însași.

Austria este pusă cu 16.6 milioane și Ungaria cu 48.7, laolaltă cu 55.3 milioane hectolitre de grâu.

Cele mai mari diamante. În Africa-de-mează-zi s'a găsit nu demult un diamant de o frumseță și mărime ne mai pomenită. El cântărește nu mai puțin de 971 carate = (70.78 grame) și are forma unui ou. Cel mai mare diamant lustruit de până acum se află în stăpânirea sultanului din Mattan pe insula Borneo în Asia-de-mează-zi-răsăriteană. Acest diamant cântărește 367 carate. Al doilea diamant uriaș, numit „Orlow“ cântărește 194 $\frac{3}{4}$ carate și face parte din sceptul împăratului rusesc. Ca cel mai desvîrșit și mai frumos se privește diamantul „Regent“ sau „Pitt“, aflător în visteria statului francez și cântărind 136 $\frac{3}{4}$ carate. Vestitul diamant „Kohinoor“ din Anglia, odinioară de 793 carate, a scăzut prin lustruirii repetite la 100 carate. Diamantul „Branganza“ din visteria Portugaliei ar fi cântărind 1680 carate, însă mulți pricepători îl consideră ca fiind un „topas“ alb.

Tîrg de vite. Ministerul de agricultură al Ungariei organizează un mare tîrg de cai cătră sfârșitul lunii Septembrie la Buda-pesta.

La acest tîrg se vor vinde la licitație: iepe și mânzi demi-sang engleze și demi-sang arabi supranumerale din hergheliile și depozitele de armăsari ai statului, iepe supranumerale pur sânge engleze și arabe din hergheliile dela Kisber și Babolna, precum și cai de rasă Lippiza (cai de munte) din hergheliile Făgărașului, cai de diferite rase de trăsură și de călărit, din cele dintâi herghelii private.

Răspândirea vițelor americane. Gazetele din România vestesc, că la ministerul român de agricultură și domenii au sosit peste 200 cereri de vițe americane din județele Rîmnic-Sărat, Mehedinți, Prahova, Buzău și Dâmbovița. Cererile se vor îndeplini la toamnă.

Cărmuirea baloanelor. Se știe, că de vre-o câțiva ani încoace, foarte mulți învetați se ocupă cu descoperirea cărmei baloanelor. În adevăr, că această descoperire ar fi de foarte mare folos, deoarece-ce călătoriile prin ajutorul baloanelor vor aduce mari foloase, din multe puncte de vedere. Între cele dintâi științe, care vor câștiga din descoperirea cărmei balonului va fi geografia. După știrile sosite din Bruxela, capitala Belgiei, pare-că cărmuirea baloanelor ar fi pe cale de a isbuti. Un inginer belgian ar fi descoperit un balon lesne de cărmuit, care ar pute transporta 60 de persoane și forma acestui balon se va ține în secret până la apropiata expoziție din Anvers, când balonul va fi pus în aplicare pentru întâia-ora. Balonul va fi cărmuit de dl Thiel, aeronautul destul de cunoscut, care în anul trecut a transportat, nemijlocit după cununie, pe tînăra sa nevastă cu balonul, făcând astfel călătoria sa de nuntă pe unde nici păsările nu se încumetă.

Producțiunea vinului în Europa. După o dare de seamă a consulului Franciei la Frankfurt, producțiunea anuală mijlocie a vinului pentru întreagă Europa e socotită cu 126 milioane de hectolitre, din care 31 mil. pentru Italia, 30 mil. pentru Spania și 29 mil. pentru Franca. Germania nu produce decât 2 mil. de hectolitre.

Culmea ciasornicării. Un vestit ciasornicar (orologier) din Geneva în Șvițera (Elveția) are de gând să plăsnuească un ciasornic de buzunar, care să întrunească toate

cerințele dorite. El va trebui să lucreze doi ani de zile pentru de a isprăvi acest ciasornic, care va avè o lățime de 6 centim. și va costa aproape 7000 fl. Ciasornicul va cuprinde: 1. Două mici cadrane (discuri), arătând fiecare oara a două țeri deosebite; 2. Un repețitor de minute. Atingînd un cuișor, soneria va indica oara și minutele; 3. Când limbile vor trece pe la oare, jumătăți sau pătrare de oară, ciasornicul va suna dela sine; 4. Un deștepător; 5. Un cadran, care va prezice mersul timpului; 6. Un termometru; 7. Un călindar cu indicarea zilelor, săptămânilor și lunilor fără nevoie de îndreptare; 8 Schimbările lunii.

Secerișul în Moldova-de-sus. Camera de comerț din Botoșani (Moldova) publică următorul buletin:

Resultatul secerișului va fi mai îmbucurător decum și-l închipuiau agricultorii în luna trecută din cauza ploilor și a vremii răcoaroase.

Toată lumea agricolă este în cea mai mare activitate. Ceea-ce este supărăcios întrucăva, este că toate muncile s'au îngămădit deodată: și cositul și secerișul orzului și al grâului și prin unele locuri și prăsitul din urmă al păpușoiului.

Recolta va fi satisfăcătoare. Se așteaptă dela grâu în general și în termin mediu 12—14 merțe la falce, la orz 16—20 și chiar 22 merțe la falce.

Țeara noastră, după cele-ce putem prevedè, va avè prisos de cereale și față cu provisiunile altor țeri exportătoare și a celor importătoare noi sperăm că campania comercială de cereale se va rupe cu prețuri avantajoase.

Fênațele pe la noi sînt foarte bune și îmbelșugate. Pe când de alte-dăți trebuiau 5—9 fălci de fân pentru un stog bun de fân, azi sînt deajuns 2 $\frac{1}{2}$ —3 fălci.

Școală agricolă în Bosnia. Lîngă Serajevo, capitala Bosniei, s'a înființat o școală agricolă, care va avè și menirea de a veni în ajutorul orașului amintit. Această școală s'a înzestrat cu vaci frumoase în număr de 20, care se va urca treptat la 60. Alătura cu o lăptărie-model, ea va cultiva rîmători și gălițe de soiul ales și va ține 16 tauri nobili pe seama comunelor învecinate.

Populația globului pămîntesc. Un Englez învêțat zice, că populația de astăzi a globului ar fi de 1467 milioane de suflete. Părerea dînsului este, că pămîntul nu ar fi în stare să hrănească mai mult de 5094 milioane de locuitori. Și când se va întempla acest lucru? Englezul răspunde, că la anul 2072, adică peste 179 de ani. Și atunci? Atunci oamenii, ne mai avînd hrană deajuns, se vor mânca unii pe alții.

Din traista cu povețele.

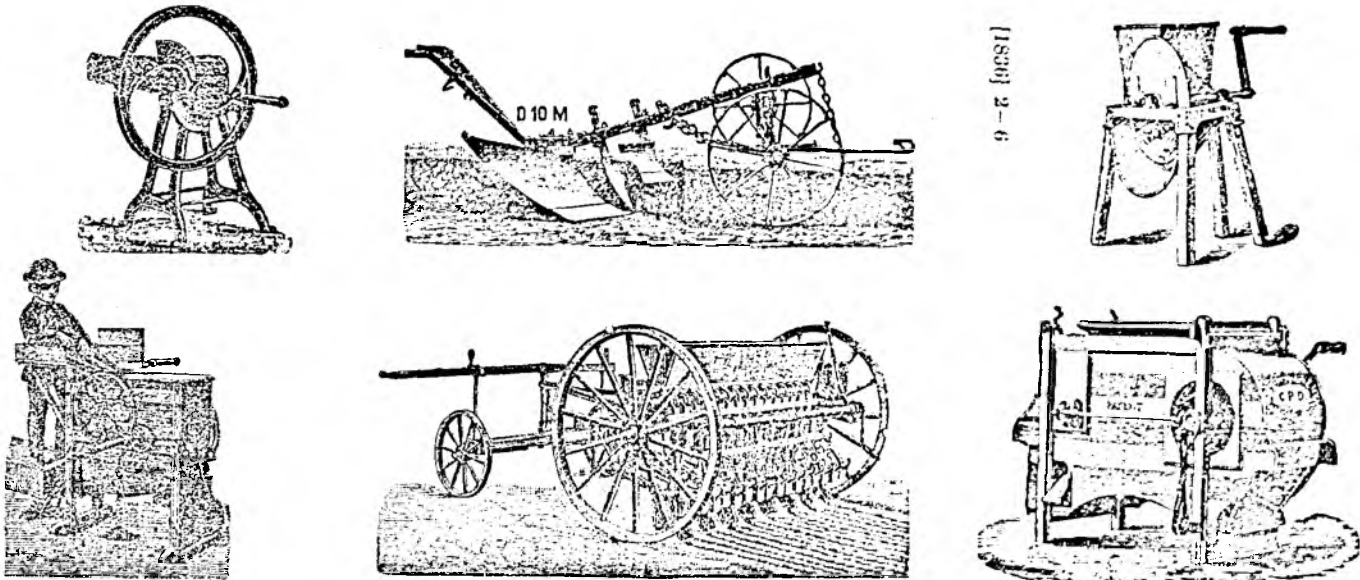
Întrebarea 37. Am vre-o 18 trandafiri, dintre care cei mai mulți sînt încărcăți la vîrfurile mlădițelor cu păduchi de frunză. Vê rog să-mi împărtășiți un mijloc, prin care s'ar pute stîrpi acei păduchi fără a pricinui trandafirilor stricăciune.

Ana Br...., preoteasă.

Răspuns. Presară vîrfurile molipsite cu „floare de pucioasă“ sau le stropește cu zamă rîcîță de pelin. Câteva oare după lecuire urmează stropitul cu apă. Strivirea între degete, de repetite-ori, de asemenea ajută.

Sibiu, Piața-mică. **CAROL F. JICKELI.** Sibiu, Piața-mică.
 Representanța și depou al produselor firmei Clayton & Shuttleworth.

Prețuri-courant se trimit la cerere.

Prețuri-courant se trimit la cerere.

Se acordă plăți în rate dovedindu-se vrednicia de credit. — Rog a scrie românește.

2 medalii de aur
 13 medalii de argint

9 diplome de onoare
 și de recunoștință

Fluidul de restituțiune al lui KWIZDA.
 Apă de spălat pentru cai.
 Prețul unui flacon 1 fl. 40 cr.

De 30 de ani se folosește în grajduri princiare de curte, în grajduri mai mari militare și civile pentru întărire înainte și intrămare după strapăte mari, la serintituri, înfeperirea nervilor etc., face capabil calul pentru prestațiuni extraordinare în trenagiu.

Se poate căpeta în farmacii și băcăni.
 Să se aibă în vedere marca de fabrică de mai sus și să se ceară expres
Fluidul de restituțiune al lui KWIZDA.

DEPOSITUL PRINCIPAL:
FRANCISC I. KWIZDA, [1009] 11—15
 furnisor de curte ces. și reg. austriac și reg. român, farmacist cercual în
 Korneuburg I. Viena.

Praful nutritiv de vite
 al lui **KWIZDA** din Korneuburg
 pentru cai, bovine și oi.

De 40 de ani se folosește în cele mai multe grajduri, la lipsă de apetit, la mistuire rea, pentru îmbunătățirea și înmulțirea cantității laptelui la vaci.

Prețul 1/4 cutii 70 cr. 1/2 cutii 35 cr.
 Se poate căpeta în farmaciile și băcăniile din Austro-Ungaria.

DEPOSITUL PRINCIPAL:
Francisc I. Kwizda
 furnisor de curte ces. și reg. austriacă și reg. română
 Korneuburg I. Viena.

Să se aibă în vedere marca de fabrică de mai sus și să se ceară expres
Prav nutritiv de vite
 al lui Kwizda din Korneuburg.

Fabricat în țeară!

Ces. și reg. privil.

Prima fabrică de casse ardelenească.

Existând de 12 ani, premiată cu mai multe distincțiuni a lui

A. Géza Öszy,

Quergasse Nr. 39, SIBIUU, Hechtgasse Nr. 40.
 recomandă

Cassele și casetele sale de fier pentru păstrat bani, cărți și documente

sigure contra focului și spargerii

de construcție proprie a ei și putând fi deschise numai de cumpărătorul însuși. Diferite forme și mărimi, cu prețuri mai ieftine, decât asemenea produse din alte fabrici.

CASSELE

sunt expuse vederii cercetătorilor în localul fabricii.

Prețuri curente ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

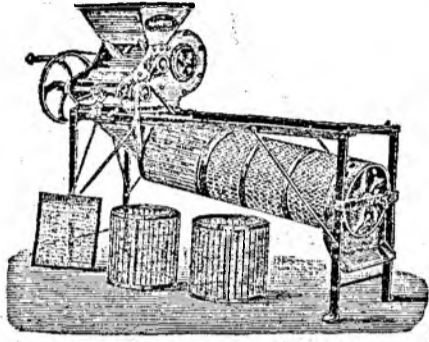

[1316] 19—

CAROL F. JICKELI

PIAȚA-MICĂ. SIBIIU. PIAȚA-MICĂ.

Recomandă

fabricatele de mai jos executate solid și durabil.

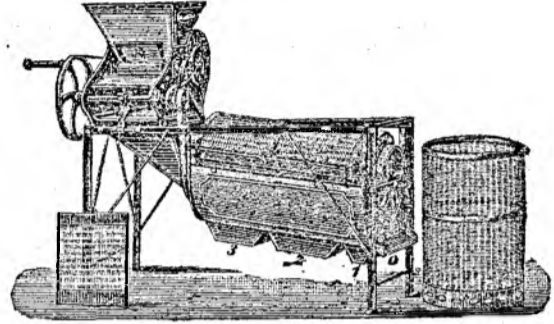

Trior de soiul A.

Întocmit pentru săcăra și grâu sau pentru orz și ovės.

	Marca	Prestează pe oară în chil. circa	Prețul în florini val. aust. pentru	
			Săcăra și grâu	Orz și ovės
Fără ventilațiune . . .	I.	175	95.—	100.—
Cu ventilațiune . . .	I.	175	105.—	110.—
Fără ventilațiune . . .	II.	300	125.—	132.—
Cu ventilațiune . . .	II.	300	140.—	147.—
Fără ventilațiune . . .	III.	450	155.—	169.—
Cu ventilațiune . . .	III.	450	175.—	189.—

Accesorii: 3 ciure cilindrice, 2 scuturătoare.

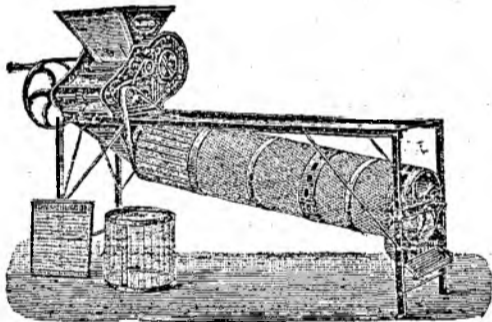
Trior și mașină de sortat de soiul B.

Întocmite pentru săcăra și grâu sau pentru orz și ovės.

Acest trior dă la 1 grăunțele cele mai bune, la nr. 2 și 3 grăunțele slabe, la 0 neghină.

	Marca	Prestează pe oară în chil. circa	Prețul în florini val. aust. pentru	
			Săcăra și grâu	Orz și ovės
Fără ventilațiune . . .	I.	175	120.—	125.—
Cu ventilațiune . . .	I.	175	130.—	135.—
Fără ventilațiune . . .	II.	300	160.—	170.—
Cu ventilațiune . . .	II.	300	175.—	185.—
Fără ventilațiune . . .	III.	450	205.—	215.—
Cu ventilațiune . . .	III.	450	225.—	235.—

Accesorii: 2 ciure de sortat, 2 scuturătoare.

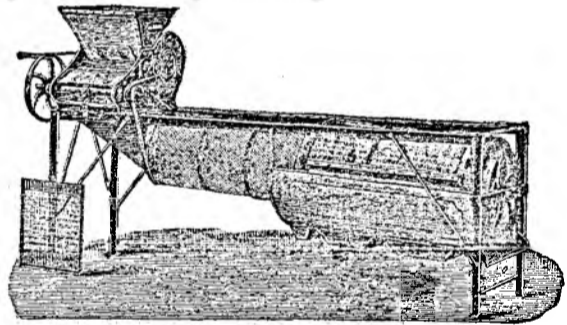
Trior și mașină de ales de soiul C.

Această mașină e destinată pentru aceea, ca să aleagă unele dintr'altel adunăturile de bucate și totodată să le curețe de neghină. Acesta e întocmit ca să aleagă sau:

Ovėsul din grâu, orzul din grâu, sau ovėsul din orz. Aceste triore prestează cu circa 50 de procente mai puțin ca triorele ordinare de soiul A., pentru-că are să efectuească două lucruri deodată.

	Marca	Prestează pe oară în chilo. circa	Prețul în florini val. austr.
Fără ventilațiune . . .	Ia	65	85.—
Cu ventilațiune . . .	Ia	65	95.—
Fără ventilațiune . . .	I.	95	110.—
Cu ventilațiune . . .	I.	95	120.—
Fără ventilațiune . . .	II.	165	145.—
Cu ventilațiune . . .	II.	165	160.—
Fără ventilațiune . . .	III.	250	180.—
Cu ventilațiune . . .	III.	250	200.—
Fără ventilațiune . . .	IV.	350	305.—
Cu ventilațiune . . .	IV.	350	330.—
Fără ventilațiune . . .	V.	450	380.—
Cu ventilațiune . . .	V.	450	410.—
Fără ventilațiune . . .	VI.	550	490.—
Cu ventilațiune . . .	VI.	550	525.—

Accesorii: 2 ciure cilindrice, 2 scuturătoare.

Trior-universal și mașină de ales de soiul D.

Acest trior întrunește toate avantajile pe care peste tot le poate avea un trior. Acesta alege bucatele mestecate unele dintr'altel, le curăță de toată neghină și le sortează totodată în trei soiuri. Triorul acesta e întocmit sau ca să aleagă ovėsul din grâu, în diverse calități și să aleagă neghină, sau apoi ca să îndeplinească aceeași funcțiune la amestecături de ovės și orz.

	Marca	Prestează pe oară în chilo. circa	Prețul în florini val. austr.
Cu ventilațiune . . .	Ia	80	120.—
Cu ventilațiune . . .	I.	125	150.—
Cu ventilațiune . . .	II.	200	205.—
Cu ventilațiune . . .	III.	300	260.—
Cu ventilațiune . . .	IV.	450	465.—
Cu ventilațiune . . .	V.	600	590.—
Cu ventilațiune . . .	VI.	750	705.—
Cu ventilațiune . . .	V ₂	1200	1180.—
Cu ventilațiune . . .	VI ₂	1500	1410.—

Accesorii: 2 alegători, 2 scuturătoare.

Prețurile fixate se înțeleg dela sine inclusiv ambalajul franco al fiecărei stațiuni de cale ferată.

În schimbul adevărării capacității de credit se acordă și plătiri în rate cu computare de 6% interese. Oferte despre tot soiul de mașini se dau la cerere în fiecare săptămână.

[1816] 2-5